

MUSEOSUUNNITELMA 2019-2021

MIEHIKKÄLÄN MUSEOT

Sisällys

1. TAUSTA	2
2. TOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT	3
MUSEOIDEN HALLINTO JA OMISTUS	3
TOIMINNAN TAVOITTEET JA TARKOITUS	3
3. HENKILÖSTÖ.....	5
4. ALIHANKINTAPALVELUT	6
5. TOIMITILAT.....	7
MUSEON TOIMISTOTILAT, ARKISTOT JA KÄSIKIRJASTO	7
ESIKOKOELMIEN SÄILYTYSTILAT	7
SALPALINJA-MUSEON KIINTEISTÖT JA MUSEOALUE	8
ULKOMUSEOALUEEN KUNNOSTUS JA HOITO.....	9
6. KOKOELMAT JA TIETOPALVELU	10
7. TUTKIMUS- JA JULKAISUTOIMINTA	11
8. AVOINNA OLO JA ASIAKASPALVELUT	11
YMPÄRIVUOTINEN AVOINNA OLO	11
NÄYTTELYT	12
OPASTUKSET, MUSEOPEDAGOGISET TYÖPAJAT JA TAPAHTUMAT	13
MUSEOKAUPPA	14
9. VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI	14
10. SIDOSRYHMÄYHTEISTYÖ	15
11. TALOUDELLISET TOIMINTAEDELLYTYKSET JA TOIMINNAN PITKÄJÄNTEINEN ENNAKOITAVUUS	16
12. LIITTEET	18

1. Tausta

Miehikkälän Salpalinja-museo on vuonna 1987 perustettu Salpalinjan rakennushistoriaa esittelevä sotahistoriallinen museo. Sen useiden hehtaarien laajuinen järeästi linnoitettu ulkomuseoalue on ollut viime sotien aikana osa vahvennetun komppanian puolustuskeskusta.

Museon perustajina toimivat Miehkälän kunta, Miehkälän Rajajääkärikomppania ja paikalliset veteraanijärjestöt. Toiminnan museoammatillinen vaihe alkoi vuonna 1997 kun Miehkälän ja Virolahden kunnat palkkasivat yhteisesti museotutkijan, jonka tehtäväkenttään kuului Miehkälän Salpalinja-museon ohella kummankin kunnan kulttuurihistoriallisen museotoiminnan kehittäminen. Miehkälässä painopiste asetettiin Salpalinjan museotoiminnan kehittämiseen kunnan matkailun kärkikohteena, ja tavoitteeksi asetettiin ammatillinen ja valtionosuusehdot täyttävä museotoiminta.

Vuodesta 1998 vuoteen 2008 Salpalinjan museo- ja matkailutoimintaa kehitettiin voimakkaasti eri EU-hankkeiden avulla, niin että tavoitteeksi laajeni museoiden ja matkailun Salpakeskus. Samalla luotiin pohja nykyiselle ammattimuseotoiminnalle, joka on kunnan strategiset tavoitteet huomioiden ankkuroitunut alusta saakka osaksi kohdealueensa maaseutumatkailun kehittämistä. Vuonna 2000 Miehkälän ja Virolahden museot hyväksyttiin museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmään, jolloin museotoimen tulosityksikköön liitettiin neljäntenä museona Virolahden Bunkkerimuseo.

Museotoimen alkuvaiheen organisaatiomallina oli kahden kunnan museotoimien verkostomainen yhteistyö, niin että kumpikin kunta hallinnoi itsenäisesti museoitaan, ja museoilla oli yhteisen työntekijän ohella yhteisiä Salpalinjaan liittyviä EU-hankkeita. Miehkälän ja Virolahden museot toimivat myös vuoden verran hallinnollisesti yhteisenä museoyksikkönä Museolain silloisen uudistuksen yhteydessä, niin että kuntien sota- ja kulttuurihistoriallisia museoita hallinnoi Miehkälän kunnanhallituksen alainen Miehkälän ja Virolahden kuntien yhteinen museotoimikunta. Hallinnollinen museoyhteistyö päättyi kuitenkin kuntien erilaiseen tahtotilaan ja valmiuteen valtionosuusjärjestelmän muuttuneiden ehtojen täyttämisen suhteen, ja jatkui Salpalinjan osalta markkinointi- ja muuna käytännön yhteistyönä Salpakeskus-nimikkeen alla.

Salpakeskus on nykyään kahta hallinnollisesti itsenäistä ja Kaakon kaksikon isäntäkuntamallissa oman kansalaiskuntansa alle kuuluvaa Salpalinjan museota, kuntien yhteistä Salpapolku-retkeilyreittiä, ja valtakunnallista Miehkälässä kotipaikkaansa pitävää Salpalinjan Perinneyhdistys ry:tä yhdistävä palvelukeskittymä, jonka palveluiden saavutettavuutta lisää Salpakeskus-toimijoiden yhteinen Salpaportaali, www.salpakeskus.fi.

Miehkälän museoyksikköön alkujaan kuuluneen kulttuurihistoriallisen kotiseutumuseon toiminta on päättynyt kokoelmatyötä ja kokoelmiin perustuvaa asiantuntijapalvelua lukuun ottamatta v. 2015, ja museotoimen resurssit on keskitetty Salpalinja-museon museoammatilliseen toimintaan, ja Salpalinja-museon kautta tapahtuvaan historia- ja luontomatkailun kehittämiseen osana kunnan maaseutumatkailuun ja elinvoimaisuuteen liittyviä tavoitteita.

2. Toiminnan lähtökohdat

Museoiden hallinto ja omistus

Museotoimintaan myönnettävän valtionosuuden edellytyksistä säädetään Museolaissa. Valtionosuuskelpoisen ammattimuseon omistajan tulee olla kunta tai kuntayhtymä taikka yksityinen yhteisö tai säätiö, jonka sääntömääräisiin tehtäviin kuuluu museotoiminnan harjoittaminen tai museon ylläpitäminen. Kunnallisten museoiden osalta sääntömääräisyys toteutuu museotoimea koskevien kunnallisten sääntöjen kautta. Toimintaa ohjaavissa säännöissä museon toimialan tulee olla määrittely sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään, niin että museon toimialan määrittelyssä sekä tallennus-, tutkimus- ja dokumentointitoiminnassa on otettu huomioon ainakin museon aihepiiri ja maantieteellinen alue. Museon kokoelmien säilyminen museokokoelmina tulee turvata myös museon lopettaessa toimintansa. Kunnallisilta museoilta edellytetään, että kokoelmien säilymisen turvaava pykälä sisällytetään museon toimintaa ohjaaviin sääntöihin.

Museotoimi on Miehikkälän kunnanhallituksen alainen tulosityksikkö, jonka toimintaa ohjaavat säännöt muodostuvat kulloinkin voimassa olevasta Kaakon kaksikon hallintosäännöstä. Kokoelmien säilymisen turvaava pykälä sisältyy hallintosääntöön.

Miehikkälän Salpalinja-museon tilat, osan kokoelmasta, ja pääosan ulkomuseoalueesta omistaa Miehikkälän kunta. Osa kokoelmasta on saatu pitkäaikaistalletuksena Sotamuseon kokoelmasta. Siltä osin kuin ulkomuseoalueen opastetut reitit kulkevat yksityisellä maalla, käyttöoikeudesta on laadittu käyttöehtosopimukset kunnan ja maanomistajien välillä.

Salpalinjan linnoitteita koskevat Puolustushallinnon rasitteet puretaan v. 2019 aikana, jolloin kunnan palstoilla sijaitsevat korsut siirtyvät rasitteettomina kunnan kiinteistöomaisuudeksi, ja yksityisillä palstoilla olevat korsut yksityisille maanomistajille. Osittain yksityisellä maalla olevan takareitin ja sen kahden korsun käyttötarve harkitaan, ja reitin käyttöehtosopimukset pyritään päivittämään muuttuneen tilanteen tasalle, kun sille on rasitteiden purkamisen aikataulu huomioiden edellytykset.

Kotiseutumuseon kokoelmat ja kokoelmien säilytykseen käytettävät tilat ovat kokonaan Miehikkälän kunnan omistuksessa

Toiminnan tavoitteet ja tarkoitus

Museoiden tavoitteet ja tarkoituksen määrittelee kulloinkin voimassa oleva Museolaki. Tällä hetkellä voimassa oleva Museolaki (1992/729 -lainmuutos 1996/1166, 1998/644, 2005/877) ja -asetus (1192/2005 -asetuksen muutos 456/2013) ovat uudistumassa.

Uusi Museolaki tulee voimaan vuoden 2020 alusta, eli muutos tapahtuu nyt käynnistymässä olevan 3-vuotissuunnitelmakauden aikana.

Uudistuvan Museolain mukaan museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa yksilöiden ja yhteisöjen ymmärrystä ja osallisuutta kulttuurista, historiasta ja ympäristöstä, edistää kulttuuri- ja luonnonperinnön säilymistä tuleville sukupolville, edistää

yhteisöllisyyttä, jatkuvuutta ja kulttuurista moninaisuutta, sekä sivistystä, hyvinvointia ja demokratiaa.

Museotoiminnan tarkoitusta on tarkistettu lakimuutoksen valmistelun yhteydessä niin, että se on:

- 1) kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen tallentaminen ja säilyttäminen;
- 2) aineistoja ja muita sisältöjä koskevan tutkimuksen edistäminen ja hyödyntäminen;
- 3) aineistojen ja tiedon saatavuuden ja käytön edistäminen;
- 4) kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen esittäminen ja elämysten tarjoaminen;
- 5) yleisötyö, vuorovaikutus sekä opetuksen ja kasvatuksen edistäminen

Edellytyksenä ammatillisen museon hyväksymiselle valtiosuuteen oikeutetuksi on, että:

- 1) museon ylläpitäjänä on kunta tai kuntayhtymä taikka sellainen yksityinen yhteisö tai säätiö, jonka sääntömääräisiin tehtäviin kuuluu museotoiminnan harjoittaminen tai museon ylläpitäminen.
- 2) museon toiminnalle on taloudelliset edellytykset
- 3) museota ei ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi
- 4) museolla on toimintaa ohjaavat säännöt, joissa sen vastuualue on määritelty
- 5) museolla on kokoelma ja kokoelmapoliittinen ohjelma
- 6) kokoelman säilyminen museokokoelmana on turvattu myös museon lopettaessa toimintansa
- 7) museo on avoinna yleisölle säännöllisesti, sen toiminta on ympärivuotista ja sen kokoelmat ovat museon käyttäjien tavoitettavissa
- 8) museon tilat ovat tarkoituksenmukaiset
- 9) museolla on toiminnasta vastaava päätoiminen johtaja, jolla on virkaan tai tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, johtamistaito ja tehtävän edellyttämä riittävä perehtyneisyys museon toimialaan ja tehtäviin.
- 10) museolla on vähintään kaksi päätoimisessa palvelussuhteessa työskentelevää museoalan asiantuntijaa, joista toinen voi olla samalla museon johtaja ja joilla on soveltuva korkeakoulututkinto sekä suoritettut museologian perusopinnot.
- 11) museolla on riittävä määrä muuta henkilöstöä
- 12) museolla on monivuotinen tavoitteita, toimintaa ja taloutta koskeva suunnitelma.

Kansainvälinen museoneuvosto ICOM (International Council of Museums) määrittelee puolestaan museon niin, että sen on pysyvä, taloudellista hyötyä tavoittelematon, yhteiskuntaa ja sen kehitystä palveleva laitos, joka on avoinna yleisölle ja joka tutkimusta ja opetusta edistääkseen ja mielihyvää tuottaakseen hankkii, säilyttää, tutkii, käyttää tiedonvälitykseen ja pitää näytteillä aineellisia ja aineettomia todisteita ihmisestä ja hänen ympäristöstään. (ICOM Statutes, Article 2: definitions).

Museoalan työntekijöiden tulee huomioida toiminnassaan myös museotyön eettiset säännöt <https://icomfinland.fi/new-page/>, jotka kansainvälisen museoneuvoston (International Council of Museums) jäsenet ovat hyväksyneet.

Miehikkälän Salpalinja-museon toiminta-ajatus yhdistää Museolain asettamat tavoitteet kunnan toiminta-ajatuksen ja strategisiin tavoitteisiin. Kunnan näkökulmasta ammattimuseotoiminta asemoituu osaksi Miehikkälän elinvoimaisuuden ja tunnettuuden kehittämistä. Salpalinja-museon tehtävänä on toimia sekä museona että Miehikkälän historia- ja luontomatkailun kärki- ja veturikohteena, niin että nämä kaksi asiantuntijatehtävää tukevat toisiaan ja synnyttävät synergiaetua.

Salpalinja ja Salpalinja-museo kuuluvat myös Kotkan-Haminan seudun matkailun kärki- ja erikoistumiskohteisiin osana linnojen ja linnoitusten ja historiallisen luonnon teemakokonaisuutta, ja Salpalinja-museo nähdään matkailun kehittämisen näkökulmasta merkittävänä vetovoimakohteena koko seudulle.

3. Henkilöstö

Museolain mukaan museolla tulee olla toiminnasta vastaava päätoiminen museonjohtaja ja riittävä määrä museoalan koulutuksen saanutta henkilöstöä. Museoalan koulutuksen saaneen henkilöstön vähimmäismäärästä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Uudistuvassa museolaissa museolta edellytettäisiin toiminnasta vastaavaa päätoimista johtajaa, jolla on virkaan tai tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, johtamistaito ja hyvä perehtyneisyys museon toimialaan. Edellytyksenä on vähintään kaksi asiantuntijatehtävässä toimivaa päätoimista työntekijää, joilla on soveltuva korkeakoulututkinto sekä suoritettut museologian perusopinnot. Museologian perusopinnot on voitu suorittaa joko osana tutkintoa tai sen lisäksi. Näihin kahteen asiantuntijaan voi sisältyä myös museon johtaja, jos tämä täyttää kohdassa säädetyt edellytykset. Lisäksi edellytetään riittävää määrää muuta henkilöstöä. Henkilöstön riittävä määrä ja osaamiseen liittyvät tarpeet määräytyvät toiminnan luonteen ja laajuuden sekä muiden tapauskohtaisten olosuhteiden perusteella.

Laki sisältää siirtymäsäännöksen, joka koskee valtiosuuden edellytykseksi ehdotettuja museon johtajaa ja museon palveluksessa olevia museoalan asiantuntijoita koskevia vaatimuksia. Edellytykset muuttuvat siltä osin, että museon johtajalta edellytettäisiin voimassaolevasta laista poiketen ylempää korkeakoulututkintoa. Johtajalta ei enää edellytettäisi museologian opintoja tai museoalan työkokemusta vaan sen sijaan johtamistaitoa ja hyvää perehtyneisyyttä museon toimialaan.

Ne henkilöt, jotka ovat täyttäneet museonjohtajalle tai museoalan asiantuntijalle lain voimaantullessa voimassa olevassa lainsäädännössä säädetyt vaatimukset ja jatkavat samassa tehtävässä museossa, joka oli oikeutettu valtiosuuteen lain voimaantullessa, täyttävät 5 §:n 9 ja 10 kohdassa säädetyt edellytykset niin kauan kuin toimivat kyseisessä tehtävässä.

Tulosityksikön vakinainen henkilöstö muodostuu museonjohtajasta, museotutkijasta, ja museoassistentista. Museon vakinaisessa henkilöstössä ei ole tapahtunut muutoksia, ja vakinaista henkilöstöä koskeva pätevyysvaatimus täyttyy Museolain uudistuessa edelleen.

Museonjohtajan tehtävänkuvaan kuuluu tulosityksikön hallinnon vastuualue, ja tähän liittyvät valmistelutehtävät ja toiminnan kehittäminen. Museonjohtaja toimii myös tulosityksikön henkilöstön lähiesimiehenä.

Museotutkijan tehtävänkuvaan kuuluvat tutkimukseen, sisältötuotantoon, ja kokoelmatyöhön liittyvät vastuualueet. Tutkija toimii myös tarvittaessa museonjohtajan sijaisena.

Museoassistentin tehtävänkuvaan kuuluvat museotoimen matkailupalvelujen ja markkinoinnin vastuualueet, ja sekä museotoimen kaupallista koulutusta edellyttävät toimistotehtävät.

Museoilla työskentelee lisäksi sesonkihenkilökuntaa, joka vastaa museoiden pääsesongin aikaisten matkailupalveluiden toteuttamisesta yhteistyössä vakinaisen henkilöstön ja yhteistyöyritysten kanssa.

Määräaikaisia oppaita palkataan vuosittain kolme, niin että kunkin työsuhteen pituus on 5 kk. Oppaat vastaavat museokävijöiden opastuksesta ja muusta asiakaspalvelusta, ja osallistuvat kokemuksensa ja koulutuksensa mukaiseen museotyöhön. Oppailta edellytetään soveltuvia korkeakoulutasoisia opintoja esimerkiksi historian, kulttuurin tai matkailun alalta.

Oppaat työskentelevät Salpalinja-museon asiakaspalvelutehtävissä. Asiakaspalvelun korkea asiakastyytyväisyys edellyttää, että määräaikaisen henkilöstön perehdytykseen ja ohjaukseen panostetaan vuosittain. Nuorelle korkeakouluopiskelijalle museon asiakaspalvelutyö saattaa olla työuran ensimmäisiä työpaikkoja, jolloin sisältöosaamisen ohella perehdytys kattaa myös asiakaspalvelutyöhön, työ- ja asiakasturvallisuuteen ja työelämäkäytäntöihin liittyviä käytännön asioita. Oppaiden tulee tuntea myös Miehikkälän muut palvelut, ja kohdealueen ja seudun matkailukohteet, niin että he pystyvät vastaamaan asiakkaiden kysymyksiin, ja tarjoamaan näille heidän tarpeisiinsa soveltuvia lisäpalveluja.

Oppaat pyritään sitouttamaan niin, että nämä työskentelisivät mahdollisuuksien mukaan kohteessa useamman sesongin aikana, ja he saisivat työsuhteidensa jatkuessa myös täydentävää koulutusta tehtävissään, niin että heidän kiinnostuksensa oman työn kehittämiseen pysyisi yllä, ja sisältöosaamisen kasvu heijastuisi myös heidän yliopisto-opintoihinsa, ja lisäksi siten samalla Salpalinjan perustutkimusta.

Salpalinja-museon tilausravintola- ja kahvilapalvelussa ollaan parhaillaan siirtymässä Kunnanhallituksen linjauksesta keskitettyyn alihankintamalliin, niin että hankinta on kilpailutettu, ja tarjouskilpailun voittanut alihankintayritys aloittaa toimintansa keväällä 2019. Uuden toimintamallin käynnistämisestä lähtee liikkeelle yhteisen toimintakonseptin kehittäminen, johon liittyviä tavoitteita on avattu osana hankintaprosessia.

4. Alihankintapalvelut

Museo tuottaa osan asiakkailleen suunnatuista palveluista alihankintana yrityksiltä tai yhteisöiltä.

Museon kahvila- ja ruokapalvelut hankitaan v. 2019 lähtien keskitetysti alan yritykseltä, aiemman verkostomaisesti useamman freelancer-ruokapalveluyrityksen ja omana toimintana hoidetun kahvilapalvelun sijaan.

Sesongin ulkopuolisten ryhmien iltaisin ja viikonloppuisin tarvittavat opaspalvelut ja suurten ryhmien lisäopaspalvelut pyritään pääsääntöisesti ostamaan kokeneilta ja luotettavilta freelancer-oppailta, joiden palvelun laatu (esim. kansainvälisten ryhmien edellyttämä kielitaito) ja toimitusvarmuus täyttävät sille asetut kriteerit.

5. Toimitilat

Museon tilojen tulee Museolain mukaan toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisia. Tiloilla ei ole minimivaatimuksia esimerkiksi neliömäärän ja tilojen tason suhteen, mutta niiden tulee olla tarkoitukseen soveltuvat.

Museon toimistotilat, arkistot ja käsikirjasto

Museon toimistotilat, arkistot, käsikirjasto ja museomyymälä vaihto-omaisuuden säilytystila sijaitsevat kunnan keskustaajamassa, kahdessa rinnakkaisessa kokoelmatilojen välittömässä läheisyydessä olevassa rivitalohuoneistoissa (á 88 m²). Valokuva- ja kokoelma-asiakirjakokoelmat on sijoitettu paloturvallisiin kaappeihin tai arkistokelpoisiin laatikoihin. Tietopalveluasiakkaiden paikan päällä tapahtuva asiakaspalvelu edellyttää kunnan yleisen tietoturvan vuoksi erillistä työpistettä. Nykyiset tilat soveltuvat hyvin toimintaan. Ainoana haittapuolena on sijainti fyysisesti erillään Salpalinja-museosta.

Toiminnallisesti ja taloudellisesti tehokkain ratkaisu on eri vaiheissa selvitetty toiminnan keskittäminen Salpalinja-museolle. Mikäli keskitetyn tilaratkaisun valmistelulle ei ole suunnitelmakaudella edellytyksiä, museotoimi vuokraa edelleen sisäisesti sellaisia jo olemassa olevia tiloja, jotka soveltuvat sen tilatarpeeseen.

Esikokoelmien säilytystilat

Salpalinja-museon ja kotiseutumuseon kokoelmat on sijoitettu Miehikkälän kirkonkylällä sijaitsevaan v. 1909 rakennettuun seurantaloon. Rakennuksessa on toteutettu museokäyttöä varten remontit vuonna 1991 ja 2007, ja vuonna 2018 ulkomaalaus ja osittaisen käyttötarkoituksen muutokseen liittyviä pienimuotoisempia muutostöitä. Rakennus on kunnostettu ympärivuotiseen käyttöön soveltuvaksi. Samaan rakennukseen, erilliseen osastoon, on sijoitettu kunnan nuorisotoimen tilat. Kiinteistössä on palohälytysjärjestelmä ja tuholaistorjunta. Tuholaistorjuntaa toteuttaa ulkopuolinen yritys.

Museon kokoelmien säilytystilat sijaitsevat seurantalon suuressa 144 m² salissa. Kokoelman säilytystilalla ja nuorisotilalla on omat erilliset murtohälytysosastot. Säilytystila on lukittu, ja kokoelmatilaan on pääsy ainoastaan museon henkilökunnalla ja kunnan teknisellä toimella. Säilytystilan ikkunat on suojattu auringonvalolta. Esineet on sijoitettu metallihyllyille, pienemmät esineet laatikoihin. Asekokoelmia säilytetään lukituissa asekaapeissa. Kokoelmatilan soveltuvuus asesäilytykseen on varmistettu paikallisilta poliisiviranomaisilta.

Museolla ei ole konservaattoria eikä konservointitiloja. Konservointi teetetään ostopalveluna.

Kotiseutumuseon toiminta erillisenä museona on päättynyt vuoden 2015 alusta. Museon nykyiset tilat muodostuvat kokoelmatiloista. Museotoiminnan päättyttyä sen kokoelmat säilytetään Kaakon kaksikon voimassa olevan hallintosäännön mukaisesti edelleen museokokoelmina.

Salpalinja-museon kiinteistöt ja museoalue

Salpalinja-museo käsittää useita eri kiinteistöjä ja laajan ulkomuseoalueen.

Museoalueella sijaitsevat tällä hetkellä seuraavat kiinteistöt:

- Salpamaja (vanhin osa 1989 ja laajennus 2004, kerrosala 173 neliötä) ja sen yhteydessä oleva matkailijoiden asiakaspalvelutila (valmistumisvuosi 2008, kerrosala 328,8 neliötä).
- kuusi I järeysluokan teräsbetonikorsua (ml. tj-korsu 385) ja IV luokan pallokorsu

Salpamaja museon alkutaipaleella museoalueelle asiakaspalvelutilaksi siirretty hirsirakennus, jota on eri yhteyksissä laajennettu. Rakennuksessa sijaitsevat nykyisin Salpalinja-museon sisänäyttelytilat, oppaiden toimistotila sekä tila, jota käytetään museokierrokseen liittyvän Salpalinjan dokumenttifilmin katsomiseen sekä kesäaikaan myös erilaisten tilaisuuksien järjestämiseen. Rakennuksessa on sähkölämmitys, ja murto- ja palohälytysjärjestelmä. Salpamaja on liitetty yhdyskäytävän välityksellä ympärivuotisesti käytössä olevaan matkailijoiden asiakaspalvelutilaan.

Matkailijoiden asiakaspalvelutila on moderni ja ympärivuotisesti käytössä oleva tila johon kuuluu kahvilasali, valmistuskeittiö, tilat museomyymälälle, ja esimerkiksi Salpapolun vaeltajia ja retkeilijöitä palveleva tilaussauna.

Ympärivuotisia asiakastiloja täydentää korsukabinetti, joka on alun perin rakennettu tulenjohto- ja 24 miehen majoituskorsuksi 385. Korsu on toiminut aikanaan kunnan vss-keskuksena, ja koska se on ollut jo modernisoitu ennen siirtymistään museotoimelle, se on kunnostettu v. 2007 kokouskäyttöä palvelevaksi kabinettitilaksi.

Salpalinja-museoon kuuluu noin 4 hehtaarin laajuinen ulkomuseoalue Miehikkälä-Taavettien varressa. Alue on vv. 1940–1944 linnoitettu vahvennetun komppanian puolustuskeskukseksi. Alueen linnoitteita on kunnostettu ja sinne rakennettu kolme opastauluin varustettua reittiä. Kunnan omistamalla museoalueella sijaitsee edellä mainitun korsukabinettikorsun lisäksi neljä näyttelykäytössä olevaa teräsbetonikorsua: 326 (konekivääri- ja 20 miehen majoituskorsu), 360 (panssaritorjuntatykkipesäke), 327 (20 miehen majoituskorsu) ja 612 (pallokorsu). Lisäksi yksityisten omistamalla palstoilla on kaksi teräsbetonikorsua 322 (40 miehen majoituskorsu) ja 321 (panssaritorjuntatykki-, konekivääri ja 20 miehen majoituskorsu), jotka ovat aikanaan matkailukäyttöön luvitettu, ja joiden käyttöehtosopimuksia tarkastellaan uudelleen, kun siihen on puolustushallinnon rasitteiden purku huomioiden edellytykset.

Museoalueella sijaitsee lisäksi sodan ajan mallilla rakennettu kanttiinirakennus. Kanttiini on toiminut viime vuodet katettuna katsomona ulkokatsomoon ja katettuun näyttämöön liittyen. Katsomo ja näyttämö on tehty alun perin Salpa-aseman 60-vuotisjuhlavuoteen ja museoalueella järjestettyyn valtakunnalliseen pääjuhlaan liittyen, ja ne ovat sen jälkeen palvelleet myös muiden museoalueen yleisötapahtumien järjestämisessä. Näiden rakennelmien kunnan näkökulmasta kokonaisuuden uudelleen arviointi on ajankohtaista, niin että uusi katsomo-/näyttämöratkaisu suunnitellaan samalla alueen käytön kannalta toimivampaan paikkaan.

Museoalueella on myös alueen läpi kulkevan Salpapolun matkailuinfraa, mm. retkeilijöiden käytössä oleva taukopaikka, vesipiste, halkovaja ja puuceet.

Ulkomuseoalueen kunnostus ja hoito

Salpalinja-museon ulkomuseoalueen metsänhoito sisältyy Miehikkälän kunnan metsänhoitosopimukseen. Ulkomuseoaluetta ja sen matkailuinfraa on hoitanut ostopalveluna v. 2019 Kymsoten tuottamaksi palveluksi siirtyvä Miehikkälän työpaja. Linnoitteiden kunnostamisen ja alueen hoidon suunnittelua on tehty yhteistyössä Museoviraston, Puolustusvoimien ja Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Ulkomuseoalueen kenttälینnoitteiden hoitoon ovat osallistuneet mm. Karjalan Prikaati ja eri maanpuolustusjärjestöt. Kestolaitteita eli korsuja koskevat mahdolliset investointivaraukset sisällytetään teknisen toimen talousarvioon, ja investointien toteuttamisesta vastaa tekninen toimi.

Ulkomuseoalueelle on valmistunut arkkitehtitoimisto Koskinen & Schalinin toimesta 31.8.2004 aluesuunnitelma, joka sisältää tietoa nykyisen museoalueen linnoitushistoriasta, museoalueen nykytilanteesta ja sen matkailurakenteista, alueen maanomistus- ja kaavoitustilanteesta ja muista työn lähtökohdista, linnoitteiden suojelusta, maankäytön suunnitteluun liittyvistä tavoitteista, rakennussuunnittelusta ja museoaluetta koskevasta detaljisuunnittelusta ja Salpalinjan museo- ja matkailukohteiden välisistä yhteyksistä Kaakonkulmalla. Suunnitelmaan sisältyy myös museoalueen maisemasuunnitelma hoitosuosituksineen.

Koskinen & Schalinin suunnitelmien tarkastelunäkökulma museoalueeseen on ollut sen hetkiset lähtökohdat huomioiden lähinnä maankäytön suunnittelun tasoinen, ja maisemasuunnitteluun kantaa ottava, niin että detaljitaisempi suunnittelu on painottunut valmisteilla olleen Salpakeskuksen museo- ja matkailupalvelurakennuksen luonnossuunnitteluun. Suojelun osalta Salpalinjaa on tarkasteltu ajankohdan linjauksen mukaisesti Muinaismuistolakiin rinnasteisena.

Vuonna 2003 Salpalinja siirtyi Puolustusministeriöltä Valtiovarainministeriölle, jonka jälkeen sen linnoitteita on valtion muun kiinteistöomaisuuden tapaan hoitanut Senaatti-kiinteistöt. Salpalinjan toisen maailmansodan kohteet eivät ole enää nykyään statukseltaan Muinaismuistolain määrittelemiä kiinteitä muinaisjäänöksiä. Maankäyttö- ja rakennuslain perusteella ne on kuitenkin tullut ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa niiden historiallisen merkityksen takia. Kun Salpalinja siirtyy nyt parhaillaan meneillään olevassa Puolustushallinnon rasitteiden purkamisessa kokonaan siviilikohteeksi, ja sen linnoitteet siirtyvät rasitteettomina maanomistajille, käynnistyy samalla Salpalinjan suojeluprosessi, jossa Salpalinjan valtakunnalliset ykkösarvoluokan kohteet on tarkoitus suojella lailla rakennusperinnön suojelemisesta, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100498>.

Salpalinja-museon ulkomuseoalueen hoito on moniammatillista yhteistyötä edellyttävä ja jatkuva prosessi. Kohteen museo- ja matkailukäytön ja suojelun yhteensovittaminen, ja museoalueen ja sen linnoitteiden kestäväällä pohjalla oleva hoito edellyttävät pitkäjänteistä hoitosuunnitelmaa. Suunnitelmassa tulisi käydä läpi mitä valtakunnallisesti ykkösluokan arvokohteiden joukkoon arvotetulla museoalueella voi ja pitää tehdä, jotta sen autenttisuus säilyy, ja sen asiakaskäytöstä aiheutuvat kriteerit täyttyvät. Hoitosuunnitelman tulisi kuvata sitä kontekstia, jossa Salpalinjan suojelustatuksen muuttuessa toimitaan ja avata niitä yleisiä periaatteita, joihin hoitotoimien suunnittelu perustuu. Sen tulisi samalla olla hoidon ohjeistuksessaan riittävän detaljitasonen, toimiakseen jatkossa selkeänä käytännön työkaluna museoalueen hoidosta vastaavalle Kaakon kaksikon tilapalvelulle.

Museoalueen hoitosuunnitelman laatiminen on käynnistymässä v. 2019 alussa moniammatillisena yhteistyönä, ja ajankohtana, jolloin myös Salpalinjan suojelun ja hoidon valtakunnallinen ohjeistus on valmisteilla. Yhteistyö Museoviraston kanssa valtakunnallisessa työryhmässä, ja museoalueeseen kohdentuvassa samanaikaisessa suunnittelutyössä, synnyttää parhaimmassa tapauksessa synergiaetuja molemmille projekteille.

6. Kokoelmat ja tietopalvelu

Museolla tulee olla omat kokoelmat ja kokoelmapoliittinen ohjelma. Kokoelman tulee olla joko museon ylläpitäjän omistama, tai museo tulee hallinnoida kokoelmaa deponoinnin tai muun pitkäaikaisen sopimuksen perusteella. Pelkän näyttelytilan ylläpitoa ja näyttelyiden järjestämisestä ilman omia kokoelmia ei tulkita ammatilliseksi museotoiminnaksi. Kokoelman tulee kuvastaa myös museon vastuualuetta, ja kokoelmatyön tulee olla suunnitelmallista. Kokoelmapoliittisesta ohjelmasta tulee käydä ilmi museon tallennusalueet ja kartuttamisen periaatteet sekä miten kokoelmien hoito ja säilyttäminen on museossa järjestetty. Ohjelmaa tulee päivittää säännöllisesti.

Museotoiminnan tarkoituksena on aineistojen ja tiedon saatavuuden ja käytön edistäminen. Tätä tarkoitusta varten museoiden tulee saattaa aineistojaan ja tietovarantojaan saataville mahdollisimman laajasti ja kattavasti mm. tietoverkkoja ja yhteisiä palveluita hyödyntämällä.

Miehikkälän museokokoelmat muodostuvat Salpalinja-museon ja kotiseutumuseon kokoelmista. Kokoelmien historia, nykytila, painopisteet, ja kokoelmia koskevat käytännöt ja kokoelmien käyttöä ja kokoelmapalveluiden saavutettavuutta on avattu kokoelmapoliittisessa ohjelmassa (LIITE 1. Kokoelmaohjelma, Miehikkälän museot 2019).

Miehikkälän museot ovat mukana valtakunnallisessa tallennus- ja kokoelmayhteistyössä (TAKO). Miehikkälän museoiden keruuvastuualueeksi on kirjattu Pooli 7: Trendit, vaikuttajat ja käännekohtat > Toinen maailmansota > Salpalinja.

Vuonna 2012-2015 museoalan koulutuksen saanut määräaikainen työntekijä teki museotoimen kokoelmien kokonaisinventoinnin. Inventoinnin aikana kokoelmien ajantasainen tilanne kartoitettiin, kokoelmat valokuvattiin ja kuvat siirrettiin sähköiseen kokoelmahallintajärjestelmä Muskettiin. Pienesineet pakattiin säilytyslaatikoihin ja isot esineet hyllyille. Osa luettelottomista esineistä ehdittiin luetteloida minimitiedoilla Muskettiin. Samalla kokoelmat seulottiin ja tehtiin tarpeelliset poistot. Osa kokoelmapoistoista ehdittiin tehdä, mm. lahjoittamalla kokoelmiin kuuluvia esineitä muihin museoihin. Prosessin loppuun saattaminen edellyttää suunnitelmakaudella määräaikaista lisäresursointia, jotta työ saadaan vietyä museotutkijan johdolla päätökseen.

Museoiden esine-, kuva- ja arkistokokoelmissa on tietoa Miehikkälän historiasta ja Salpalinjasta paikallisella ja valtakunnallisella tasolla. Museon tietopalvelu palvelee asiakkaita antamalla vastauksia näihin teemoihin liittyen sekä toimittamalla valokuvista ja asiakirjoista digitaalisia kopioita.

Museo antaa kokoelmiinsa sekä Miehikkälän paikallishistoriaan sekä Salpalinjaan liittyvää tietopalvelua. Salpalinja-museon tietopalvelut ovat avoinna ympäri vuoden maanantaista

perjantaihin klo 8-15:30. Lyhyet tietopalvelupyynnöt (alle ½ h) hoidetaan korvauksetta, muista peritään maksu voimassa olevan palveluhinnaston mukaisesti.

7. Tutkimus- ja julkaisutoiminta

Uudistuvan museolain mukaan museotoiminnan tehtävänä on edistää ja hyödyntää tutkimusta tekemällä tutkimusta itse, ja tutkimusyhteistyössä yliopistojen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa. Yhteistyönä tehty tutkimus tarkoittaa sitä, että museot tarjoaisivat tutkimusaiheita ja aineistoja tutkijoiden käyttöön. Museoiden oman tutkimuksen painopiste on dokumentoinnissa ja kokoelmia koskevan tiedon kartuttamisessa näyttelyiden ja konservoinnin yhteydessä. Museoiden aineistot ovat tutkijoiden käytettävissä. Tutkimus rikastuttaa museoiden tietovarantoja ja tuloksia voidaan hyödyntää ja esitellä museon muun työn kautta. Tutkimus rikastaa myös laajemmin kulttuuri- ja luonnonperintöä ja taidetta koskevaa tietopohjaa yhteiskunnassa.

Tutkimusta koskevien tavoitteiden toteutuminen vastaa Miehikkälän museotoimessa tätä yleistä tehtävämääritelmää. Museotoimen oma tutkimustyö painottuu dokumentointiin ja kokoelmatiedon kartuttamiseen, ja museon näyttely- ja muihin sisältötuotantoprojekteihin, sekä tietopalveluasiakkaiden asiakaspalveluun. Tutkimusyhteistyön pohjan on muodostanut mm. se, että määrääkäsiksi työntekijöiksi rekrytoidaan Salpalinjasta kiinnostuneita yliopisto-opiskelijoita, jotka saavat tehtävässään laajan ja syvällisen perehdytyksen kohteen teemoihin. Nämä eri laajuiset opinnäytetyöt, pro gradutöistä nyt v. 2019 alussa ilmestyneeseen ensimmäiseen väitöskirjaan, ovat lisänneet merkittävästi Salpalinjan perustutkimusta. Museo pyrkii myös muutoin tarjoamaan tutkimusaiheita ja aineistoja tutkijoiden käyttöön.

Salpalinja-museon julkaisutoiminta on ollut museon kokoon nähden vireää. Vuonna 2014 ja sen jälkeen on julkaistu kolme Salpalinjan historiaan liittyvää kirjaa. Julkaisujen tuotantokulut on pääsääntöisesti katettu ulkopuolisilla rahoituksilla. Kohteeseen liittyvä kirjallisuus on suosittu myyntiartikkeli myös museokauppa Raslassa.

8. Avoinna olo ja asiakaspalvelut

Ympärivuotinen avoinna olo

Uudistuvan museolain mukaan edellytyksenä on, että museo on avoinna yleisölle säännöllisesti, sen toiminta on ympärivuotista ja sen kokoelmat ovat museon käyttäjien tavoitettavissa. Edellytys vastaa voimassa olevan museolain 2 §:n 1 momentin 7 kohtaa, mutta siihen lisätty nimenomainen maininta siitä, että museon tulee olla avoinna yleisölle säännöllisesti. Museon tulee olla yleisön ja tutkijoiden saavutettavissa ympäri vuoden. Museolla tulee olla viikoittainen säännöllinen avoinna oloaika tai muuta yleisölle suunnattua säännöllistä toimintaa, mikäli museon kohteita ei voida pitää avoinna ympärivuotisesti.

Salpalinja-museon näyttely muodostuu vahvasti linnoitetulle Raslanmäen alueelle sijoittuvasta ulkomuseoalueesta opastettuine reitteineen ja autenttisine puolustuslaitteineen. Ulkomuseoalueen aitoja linnoituskohteita täydennetään audiovisuaalisilla ja perinteisillä näyttelyelementeillä, jotka sijoittuvat niin sisätiloihin kuin ulkomuseoalueellekin. Osa ulkomuseoalueen reiteistä pidetään ympäri vuoden avoinna,

niin että asiakkailta on mahdollisuus saada kuva alueen luonteesta ja sen järeistä teräsbetonikorsuista. Salpalinja on kansallinen monumentti metsien keskellä, ja näyttelyiden ja muiden palvelutuotteiden sisällössä huomioidaan historian ohella myös alueen luonnon erityispiirteet.

Museon näyttelytoiminnan pääsesonki on kohteen luonne huomioiden sulan maan aikana, touko- ja syyskuun välillä, jolloin koko ulkomuseoalue on helposti saavutettavissa. Noin 4 hehtaarin ulkomuseoalue on aitaamaton, ja sen avoimesta luonteesta johtuen opastauluin varustetut reitit ja mobiiliopastettu ulkonäyttely ovat avoinna aina kun alueella liikkuu asiakkaita. Pääsesongin aikana museo on avoinna touko- ja syyskuussa ke-su 10-18, ja kesä-elokuun välillä joka päivä klo 10-18, ja tilauksesta kohde on tutustuttavissa asiakkaan haluamana ajankohtana ympäri vuoden, niin että tilausopastuksen ryhmäkoolle ei ole rajoituksia. Sulan maan kauden ulkopuolella omatoimisesti tai opastettuna alueella liikkuvien asiakkaiden kulku rajataan talvikunnossapidon piirissä oleville alueille. Muuta viikoittaista säännöllistä toimintaa kehitetään edelleen.

Näyttelyt

Museotoiminnan tarkoituksena on kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen esittäminen ja elämysten tarjoaminen. Museot ovat alueellisesti kattavasti saatavilla oleva kulttuuripalvelu. Museot esittävät kulttuuri- ja luonnonperintöä ja taidetta mm. näyttelytoiminnan avulla. Museot ovat kiinnostavia vierailukohteita ja palvelevat siten myös matkailua.

Näyttelytoiminta pohjautuu Salpalinja-museon esine- ja kuvakokoelmiin. Salpalinja-museolla esillä olleet vaihtuvat näyttelyt ovat olleet pääsääntöisesti omatuotantoisia. Ulkomuseoalueen mobiiliopastusratkaisuissa on hyödynnetty erilaisia tuotantoyhteistyömalleja, ja järjestelmiä, jotka mahdollistavat audiovisuaalisten näyttelyjen pitkäjänteisen kehittämisen. Salpalinja-museon nykyinen mobiiliopastus sisältää kolme ääniopastettua reittiä, jotka tutustuttavat lähemmin museoalueen historiaan ja luontoon sekä suomeksi että venäjäksi. Tämä mobiiliopastus siirtyy Citynomadista kevään 2019 aikana uudelle seudulliselle julkaisualustalle.

Museon suunnitelmakauden 2019 -2023 näyttelyiden kehittäminen liittyy v. 2018 avatun Väinö Linnan ja Tuntemattoman sotilaan paikalliskytköksiä avanneen näyttelyn teemoihin, ja tämän projektin vaiheittaiseen loppuun saattamiseen. Samaan aikaan valmistellaan myös museoalueen mobiiliopastuspohjaisen saavutettavuuden edelleen kehittämistä oppilaitosyhteistyönä. Vaihtuvina näyttelyinä hyödynnetään muiden tuottamia ja teemansa ja laajuutensa puolesta kohteeseen sovellettavissa olevia kiertonäyttelyitä.

Museotoimella on myös kiertonäyttelyitä, joita se lainaa sopimuksen mukaan asiakkaille, kuten esimerkiksi Salpalinja - itsenäisen suomen suurin rakennushanke -näyttely.

Salpakeskuksen verkkosivuilla www.salpakeskus.fi on tuotettu Ihmisiä linnoitustöissä - verkkonäyttely. Verkkonäyttely esittelee Salpalinjan rakennushistoriaa tekstin, kuvien ja pelaamisen keinoin.

Opastukset, museopedagogiset työpajat ja tapahtumat

Museotoiminnan tarkoituksena on yleisötyö, vuorovaikutus sekä opetuksen ja kasvatuksen edistäminen. Museot pyrkivät toiminnassaan saavutettavuuteen ja eri väestöryhmien huomioimiseen. Museot toimivat myös oppimisympäristöinä ja edistävät elinikäisen oppimisen tavoitteita. Museot pyrkivät toiminnassaan vuorovaikutteisuuteen ja edistävät kulttuuriperintö-, ympäristö- ja taidekasvatusta.

Opaspalvelun kehittämisen pohjana toimii systematisoitu ja säännöllisesti päivitettävä opaskoulutusmateriaali, ja sen ydinkohdista oppaiden kirjalliseksi oppimateriaaliksi tiivistetty opaskansio. Eri kielillä opastettavan peruskierroksen ohella oppailta edellytetään mm. Salpalinjan kivitöistä kertovan teemakierroksen ja liikuntaesteisille suunnatun kuvaopastuksen hallintaa. Salpalinja-museon tapaisessa kohteessa, jossa liikutaan luonnon keskellä ja perusnäyttelyn ydin muodostuu ulkomuseoalueesta ja sen aidoista linnoitteista, lisäarvo kohteeseen tutustumiselle muodostuu pitkälti henkilökohtaisesta palvelusta, jonka merkitys tulee selkeästi esiin oppaiden saamassa positiivisessa asiakaspalautteessa.

Pääosa Salpalinja-museon asiakkaista on nykyään lapsiperheitä. Museolla on erilaisia lapsille ja nuorille suunnattuja palveluita (esim. Salpasuunnistus tai syntymäpäiväseikkailu työpajoineen), joita on mahdollista käyttää niin yksittäisten perheiden lisäpalveluna kuin lapsi- ja nuorisoryhmienkin museokäynnin osana. Ryhmäasiakkaina museolla käyville lapsille ja nuorille räätälöidään tilauksesta ikäryhmään ja käynnin teemaan soveltuvia opastuspalveluita ja työpajoja.

Museon vakiintuneet asiakaspalvelukielet ovat suomi, ruotsi, englanti, venäjä ja saksa. Kansainvälisten asiakkaiden määrä on suurimmillaan pääsesongin aikana, ja määräaikaissa henkilöstövalinnoissa painotetaan monipuolista kielitaitoa.

Museon avoinna ollessa opastus kuuluu pääsylipun hintaan. Esimerkiksi vuonna 2018 opastettuja kierroksia järjestettiin 463, ja kohteen kokonaiskävijämäärä oli 14 240, josta museotilaston mukaisesti raportoitaviin kävijöihin kuului 11 008. Raportointiohjeen mukaan museotilastosta jätetään pois esimerkiksi pelkästään museokahvilassa ja museokaupassa tai matkailuinfossa asioineet, kokous- ja koulutusryhmien ja muiden yksityistilaisuuksien asiakkaat, ja muiden alueella järjestämien tapahtumien asiakkaat.

Muuta vuosittain toistuvaa yleisöpalvelua on järjestetty asiakkaan kanssa sovittavina ajankohtina, esim. veteraanikuntoutukseen liittyvät muistelupiirit. Miehikkälän museot osallistuvat myös Kaakon kaksikon kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamiseen ja järjestävät kerran vuodessa Virolahden ja Miehikkälän kuntien 6. luokkalaisille Salpalinjan kiven tarina -retkipäivän. Lastentarhoille ja ala-asteikäisille on siihen liittyen tehty Entisajan koulu -museolaukku, joka on mahdollista lainata kirjastosta. Museolaukku voidaan soveltaa myös ikäihmisten muistelupiireissä. Museolla vierailee säännöllisesti myös Kaakon kaksikon ulkopuolisia koululaisryhmiä, joilla järjestetään tilauksesta heidän opetuskäyntiensä teemoihin soveltuvia räätälöityjä työpajoja. Opettajat hyödyntävät museoaluetta myös itsenäisesti osana opetussuunnitelmiaan, eri oppiaineiden näkökulmasta.

Pääosa Salpalinja-museon yleisötapahtumista ajoittuu tällä hetkellä pääsesongin ajalle. Museo on järjestänyt sekä kokonaan omatuotantoisia tapahtumia, että yhteistuotantoisia tapahtumia, ja mahdollistaa näiden lisäksi myös sen, että yhteistyökumppanit järjestävät

omia tapahtumiaan museolla. Museotilat ovat soveltuvien osin vuokrattavissa myös yksityiskäyttöön, kuten esimerkiksi erilaisiin asiakkaiden elämänkaaren juhliin. Museon omissa tapahtumissa painottuvat historia- ja luontosisällöt. Museo on esimerkiksi järjestänyt vuosittain suosittua historiallisen luentosarjan, jota on käsiteltävän aiheen mukaan toteutettu sekä perinteisiä luentoja että maastokäyntejä kulttuuriympäristökohteisiin järjestämällä.

Museokauppa

Salpalinja-museon museokauppa Rasla täydentää museon asiakaspalveluja. Museokaupan kehittämiseen on panostettu, ja sen valikoimiin on kuulunut museon omien tuotteiden ohella myös muita historia- ja luontoteemaan soveltuvia tuotteita, ja paikallista käsityötä. Museokaupan kehittämisessä pyritään painottamaan omia museotuotteita, jotka liittyvät museon ja sen näyttelyjen teemoihin.

9. Viestintä ja markkinointi

Viestintä on osa toiminnan operatiivista johtamista. Salpalinja-museon viestinnästä ja markkinoinnista vastaa museotoimi, ja museon viestinnän linjan määrittää museonjohtaja.

Salpalinja-museo toimii seudun matkailun kärki- ja veturikohteena, ja sen markkinoinnissa tehdään muiden seudun kuntien ja kaupunkien tapaan yhteistyötä seudullisen elinkeino-yhtiö Cursor Oy:n kanssa.

Perusnäkyvyys ei-kaupallisille nähtävyyksikohteille sisältyy Miehikkälän kunnan ja Cursor Oy:n väliseen yhteistyösopimukseen, ja kampanjapohjaiset lisänäkyvyydet on hinnoiteltu erikseen. Salpalinja-museon maksullisen markkinoinnin toimenpiteet sisältyvät seudulliseen markkinointiin.

Salpalinja-museon sähköinen markkinointi muodostuu Salpaporaaalissa ja seudullisessa Visit Kotka-Hamina portaalissa sijaitsevista sivustoista, joiden kautta matkailija löytää museon palvelut. Kunnallisena museona Salpalinja-museon tiedot löytyvät myös Miehikkälän kunnan sivuilta. Eri sivustoilla tarjottavaa perusinformaatiota täydentävät Salpalinja-museon omat ja seudulliset somekanavat. Sähköistä näkyvyyttä on myös ajoittain vahvistettu kampanjaluontoisesti.

Salpalinja-museon budjettivarauksilla katetaan lähinnä museoesitteiden kaltaiset välttämättömät materiaalikustannukset ja tapahtumailmoitukset, jotka eivät ole sisällytettävissä seudulliseen perusnäkyvyyteen. Museon muuta markkinointia toteutetaan kokonaisvaltaisena sisältömarkkinointina mediassa, sosiaalinen media ja Salpalinja-museon omat sosiaalisen median kanavat mukaan lukien.

Museotoimi on myös aktiivinen myös muussa mediaviestinnässään.

10. Sidosryhmäyhteistyö

Salpalinja-museo on valtakunnallisesti ainoa Salpalinjaan erikoistunut ammattimuseo.

Museotoimen vakinaisen henkilöstön asiantuntemus, ja sota- ja kulttuurihistoriallisiin museokokoelmiin sisältyvä tieto palvelevat museopalveluiden kehittämisen ohella myös elinkeino- ja matkailutoimen intressejä paikallisen historia- ja luontomatkailun kehittämisessä.

Salpalinja-museo tekee Miehikkälän matkailun kärki- ja veturikohteena yhteistyötä yritysten ja muiden paikallisten sidosryhmien kanssa. Museo pyrkii siihen, että sen museaalinen ja matkailullinen attraktiivisuus toisi vuosittain paikkakunnalle ulkopuolisia asiakkaita, ja nämä asiakasvolyymit lisäisivät yritysten matkailutuloa ja matkailun sivuelinkeinomahdollisuuksia, ja tukisivat samalla päävetovoimakohteena toimivan Salpalinja-museon oman toiminnan tuottojen kehittymistä, niin että museotoimintaa voidaan kehittää edelleen. Miehikkälän Salpalinja-museon tunnettuus ja näkyvyys lisää myös omalta osaltaan Miehikkälän kunnan tunnettuutta ja näkyvyyttä, kunnan muiden viestintä- ja markkinointitoimenpiteiden ohella.

Vuonna 2000 perustetun Salpakeskuksen kunnallisten osatoimijoiden välinen yhteistyö on painottunut viime vuosina palveluiden yhteismarkkinointiin, ja kuntien yhteiseen Salpapolku-työryhmätyöhön. Kuntien Salpakeskus-yhteistyö on ollut yhteisten EU-hankkeiden ja museotoimien hallinnollisen yhteistyön päätyttyä aiempaa väljempää, johon vaikuttavat myös kansalaisyhteisöjen erilaiset strategiset intressit elinkeinollisen toiminnan ja matkailun osana tarkastellun sotahistoria- ja luontomatkailun suhteen.

Museotyössä museotoimen pitkäaikaisena yhteistyökumppanina toimivat Kymenlaakson museon ohella myös maakunnan muut ammattimuseot. Museotoimi pyrkii osallistumaan Kymenlaakson maakunnalliseen museoyhteistyöhön, ja siihen liittyviin yhteisiin työryhmiin ja toimenpiteisiin, ja tuomaan synergiaedun paikallisen toiminnan kehittämiseen.

Seudullista matkailu- ja markkinointiyhteistyötä koordinoi Kotkan-Haminan seudun elinkeinoyhtiö Cursor Oy, ja sen markkinointiyksikkö, jonka kautta pääosa museon maksullisesta markkinoinnista toteutuu.

Matkailuun liittyvän markkinoinnin ja paketoinnin osalta Salpalinja-museon yhteistyön piiriin kuuluu myös muita historia- ja luontoteemaan liittyviä vetovoimakohteita.

Valtakunnallisen yhteistyön osalta Salpalinja-museo on toiminut ammatillisen museotoiminnan alusta saakka tiiviisti yhteistyössä suojeluviranomaisena toimivan Museoviraston, ja Salpalinjan linnoitteiden omistajan ja hallinnoijana toimineiden tahojen kanssa (Puolustusvoimat, Valtiovarainministeriö ja Senaattikiinteistöt). Ammattimuseotoiminnan luotua pohjan työn pitkäjänteiselle jatkuvuudelle ja asiantuntemuksen kartuttamiselle, Salpalinja-museo on osallistunut mm. Salpalinjan inventointi- ja arvottamisprosessin ohjausryhmätyöhön sekä Salpalinjan suojatoimenpiteisiin liittyvään vaarallisten linnoituskohteiden kartoittamiseen Senaattikiinteistöjen koolle kutsuman yhteistyöryhmän jäsenenä. Museo on ollut mukana myös Salpalinjan rasitteiden purkua käsitelleen tiedotustilaisuuden käytännön järjestelyissä, jossa yhteydessä Valtiovarainministeriö on nimennyt Salpakeskuksen yhdeksi niistä

tahoista, joihin asiakas voi olla yhteydessä, mikäli on kiinnostunut saamaan lisätietoa Salpalinjan matkailukäytöstä. Viimeisin yhteistyövaihe liittyy Salpalinjan jatko-yhteistyöverkoston perustamiseen, ja siihen liittyvään Museoviraston koordinoimaan valtakunnalliseen työryhmätyöhön.

Matkailun alalla valtakunnallista yhteistyötä ovat vuosien varrella edustaneet myös esimerkiksi Itärajan Salpalinja-kohteiden yhteisesitteestä ideansa aikanaan saanut ja yhteistyössä Salpalinjan perinneyhdistys ry:n kanssa tuotettu Matkailijan Salpa-verkkosivusto, joka löytyy Salpaporstaalin alta.

Salpalinja-museon kansainvälinen yhteistyö on syntynyt 1990-luvun lopulla käynnistyneen museoammattillisen kehittämisen ja EU-hankkeiden myötä, niin että pitkäaikaisimmat yhteistyösuunnat ovat olleet Venäjä ja Viro. Salpalinja-museo on ollut mukana mm. Itä-Karjalassa sijaitsevien suomalaisten rakentamien puolustuslinjojen ensi vaiheen inventoinnin käynnistyksessä Karjalan Tasavallan monumenttisuojeluviranomaisen kanssa. Yhteistyön matkailullisena vaikutuksena on ollut mm. se, että Salpalinja-museon tunnettuus on kasvanut, ja se on sisällytetty erilaisiin rajan ylittäviin venäläis-suomalaisiin matkailureitteihin.

Viime aikoina kansainvälistä yhteistyötä on tehty pääasiassa seudullisen kehittämissyhtiön hankkeiden kautta. Näihin kansainvälisiin hankkeisiin liittyen museo ollut mukana mm. seudun kansainvälisen risteilyliiketoiminnan kehittämiseen tähtäävän hankkeen toimenpiteissä. Viimeisin seudullinen kansainvälinen hankeyhteistyö liittyy äskettäin käynnistyneeseen Uutta kasvua matkailuun Kiinasta-hankkeeseen, jonka kautta pyritään kehittämään seuturajat ylittävissä yhteistyössä pilottiluonteisia matkailutuotteita ja -paketteja Kiinan markkinoille. Myös Salpalinja-museon kansainvälinen markkinointi sisältyy Cursor Oy:n kanssa tehtävään yhteistyöhön.

11. Taloudelliset toimintaedellytykset ja toiminnan pitkäjänteinen ennakoitavuus

Museolain mukaan edellytyksenä on, että museon toiminnalle on taloudelliset edellytykset, mutta että museota ei kuitenkaan ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. ajatuksena on, että tilikauden mahdollinen ylijäämä käytettäisiin toiminnan jatkamiseen ja kehittämiseen. Museon perusrahoituksen on oltava turvattu pitkällä tähtäimellä.

Museolla tulee olla toiminta- ja taloussuunnitelma sekä muut toimintaa ohjaavat suunnitelmat siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Museoista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan museolla on oltava pitkän tähtäimen toiminta- ja taloussuunnitelma, joka sisältää rahoitussuunnitelmien lisäksi suunnitelmat museon tavoitteista ja painopisteistä sekä siitä, kuinka tutkimus ja konservointi sekä kokoelmien esittäminen, tallennus, kartuttaminen ja säilyttäminen on museossa järjestetty.

Museon toiminnan tulee olla sekä hallinnollisesti että taloudellisesti järjestetty niin, että se mahdollistaa museotoiminnan edellytyksistä lähtevän päätöksenteon ja pitkäjänteisen toiminnan suunnittelun.

Museotoimen päärahoittajana toimii Miehikkälän kunta. Museotoimen vahvistettu vuositasen talousarvio ja toimintasuunnitelma muodostavat pohjan museon toiminnalle.

Tämä budjettikehys toimii myös 3-vuotisen talous- ja toimintasuunnitelman perustana, niin että suunnitelmat täsmennetään vuosittain kulloisenkin vahvistetun talousarvio-ohjeen mukaisesti. Museoiden, teattereiden, ja orkestereiden valtionosuusjärjestelmästä saatu valtionosuus huomioidaan ja tehdään näkyväksi toiminnan nettomenoissa.

Miehikkälän museotoimen talousarvio 2019	2019
TOIMINTATUOTOT	TA
Muut suoritt. myyntituotot (museo- myymälän-, kahvilamyynti, palveluiden myynti)	35 300
Tuet ja avustukset (työllistämistuki)	8 000
Muut toimintatuotot (pääsyliput, muut vuokratuotot)	24 500
Valtionosuus (ympärivuotinen, jakautuu 12:lle kk:lle)	71 724
TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	139 524
TOIMINTAMENOT	
Palkat ja palkkiot (vakinaiset, määräaikaiset, kokouspalkkiot, toimeksiantopalkkiot esim. esiintyjät)	175 000
Henkilösivukulut	33 100
Muiden palveluiden ostot (mm. painatukset ja ilmoitukset, toimisto-, pankki- ja asiantuntijapal- lut, ICT-palvelut, majoitus- ja ravitsemuspal- lut, matkustus- ja kuljetuspalvelut, koulutus- ja kulttuuripalvelut)	39 800
Ostot tilikauden aikana (mm. muu materiaali sis. museomyymälän myyntituotteet, kalusto ja pienkalusto, elintarvikkeet museokahvilaan)	25 000
Avustukset	300
TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	273 200
TOIMINTAKATE	133 676
Museotoimen ulkoiset kulut (ilman kunnan sisäisiä erä) 133 676 €/vuosi	
KUNNAN SISÄISET ERÄT	
Vuokrat	86 600
Sisäiset vyörytyserät	7 700
Sisäiset muut palvelut	3 900
Sisäiset erät yhteensä	98 200
KAIKKI TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ (ulkoiset kulut + sisäiset erät)	371 400
TOIMINTAKATE (menot yhteensä - toimintatulot) TA 2019 on laadittu lokakuussa 2018, jonka hetkisen tiedon mukaan museokahvilan palvelut ovat olleet museon omana toimintana	231 876

Miehikkälän museosuunnitelma 2019 - 2021 muodostaa museotoimen pitkän tähtäimen toimintasuunnitelman. Sitä täydentää liitteenä oleva Miehhikkälän kokoelmapoliittinen ohjelma.

12. LIITTEET

1. Kokoelmaohjelma, Miehhikkälän museot (2019)
2. Museotoiminnan painopisteet 2019-2021